

Nyhetsbrev om nationalparken

▼▲▼ Nyhetsbrevet för Färnebofjärdens nationalpark utges av förvaltaren, Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Publikationen utkommer två gånger per år – vår och höst. Syftet är att sprida information om aktuella händelser, som på olika sätt berör nationalparken.

Nyhetsbrevet sänds ut som gruppårsändelse till dem som bor nära parken. Om du inte får nyhetsbrevet – lämna din adress till platskontoret i Östa, så ser vi till att du får brevet hemskickat från och med nästa nummer.

Nyhetsbrevet finns dessutom på förvaltningskontoret i Östa.

Nationalparksförvaltningen

Länsstyrelsen i Västmanlands län
721 86 Västerås
Tel. 021-19 50 00

Kontaktperson:
Jan-Inge Tobiasson
Tel. 021-19 51 20
jan-inge.tobiasson@u.lst.se

Platskontor:
Färnebofjärdens nationalpark
Östaholm, 740 45 Tärnsjö

Kontaktperson:
Anna Jansson
Tel/fax 0292-432 10
Mobil 070-521 79 23
anna.jansson@u.lst.se

Vill du besöka oss på kontoret är det bra om du ringer först, så att vi finns på plats.

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län

Svanenmärkt trycksak
på Cyclus 100% returpapper

Färnebofjärden

NUMMER 1-2004 MAJ

FOTO: KJELL GUSTAVSSON

När naturum står klart sommaren 2005 blir Gysinge porten mot Färnebofjärdens nationalpark.

Porten mot naturen

Det är mycket positivt på gång i Färnebofjärdens nationalpark. Örnstammen fortsätter att öka och nya insatser görs för att förbättra informationen och tillgängligheten.

Örnmatningen har pågått som vanligt under vintern. Två och ett halvt ton kött har lagts ut vid en åtel, där fler örnar än någonsin har räknats in. För hackspettarna har vintertillvaron underlättats genom att talg har satts upp i stora aspar.

– Det är mest som ett stöd och för att de ska hålla sig kvar i området, säger Anna Jansson som är tillsynsman i nationalparken.

Naturum i Gysinge

I Tinäset har virke körts ut för att användas till nya spänger. Och på Mattön ska arbetet med stigar och skyltar göras färdigt.

Anna Jansson berättar också att planerna på ett naturum i Gysinge börjar ta form. Arbetet leds av Länsstyrelsen i Gävleborg i nära samarbete med nationalparksförvaltningen och beräknas vara klart sommaren 2005.

Bävren hotar lövskogen

Ett problem är att bäverstammen växer i nationalparken. Vid inventeringen hösten 2003 fanns 15 aktiva hyddor.

– Förmodligen bor det inte familjer i varje hydda, men det är ändå så att stammen ökar, säger Anna Jansson. Vi ser vissa problem med att bävern faller den strandnära lövskogen, eftersom den har höga naturvärden.

I Tyttbo har en bro byggts för att fiskare torrskodda ska nå ett vindskydd. För att underlätta harrens lek har sportfiskarna rensat en bifära till älven.

Marita Gustavsson

Gratis båtresa

▼▲▼ På Nationalparkens dag den 22 maj bjuder parkförvaltningen på båtresa.

Sidan 2

Gott om havsörn

▼▲▼ Antalet havsörnar har inte varit så många sedan örnräkningen inleddes.

Sidan 4

Har du vunnit?

▼▲▼ Vi publicerar de rätta svaren och namnen på vinnarna i tipstävlingen.

Sidan 4

FOTO: KARIN ANDERSSON

Några av de som arbetade i monter vid Vildmarksmässan.

Mycket folk på Vildmarksmässan

▼▲▼ Färnebofjärdens nationalpark visade upp sig på vildmarksmässan i Älvsjö i början av april.

Det var en bra mässa med mycket folk, berättar Anna Jansson:

– Syftet med att visa upp nationalparken är att få fler besökare att komma hit. Det hoppas vi ska gynna turismen runt parken och vara till nytta för alla som arbetar med besöksnäringen på ett eller annat vis.

FOTO: ANNA JANSSON

Ingvar Westman är ny medarbetare i nationalparken.

Förstärkning på kontoret i Östa

▼▲▼ Under 2004 får Anna Jansson förstärkning av Ingvar Westman på nationalparkens kontor i Östa. Ingvar ska hjälpa till med förvaltning och tillsyn under 2004. Han arbetar annars åt Nedre Dalälven (NeDa) med förvaltning av Östareservatet (på uppdrag av Westmannaturism) samt med marknadsföring och guidning.

Naturum i Gysinge

I ett gammalt magasin vid Gysinge bruk ska ett så kallat naturum börja byggas i höst. Där ska både barn och vuxna få information om natur- och kulturvärden liksom tips om utflyktsmål inför besök i Färnebofjärdens nationalpark.

Rie Stagegaard är projektledare för naturum och anställd vid Länsstyrelsen i Gävleborg. Hon berättar entusiastiskt om planerna för naturum i Gysinge.

– Vi ska renovera ett gammalt magasin vid Gysinge bruk och försöka ta vara på den speciella miljön som finns där. En utställning ska byggas upp i magasinet och allmänheten ska kunna få svar på sina frågor om natur, kultur och annat som rör nationalparken.

Det är också meningen att den gamla kvarnruinen vid älven ska renoveras och en bro byggas ut till kvarnen.

– Där ska besökarna kunna uppleva vattnet och forsen som brusar, säger Rie Stagegaard.

Byggstart i höst

Renoveringen av magasinet startar under hösten 2004. Bygget beräknas vara färdigt till sommaren 2005.

Kostnaden uppgår till 13 miljoner kronor. Av dessa står Naturvårdsverket och EU för merparten, sammanlagt 11,7 miljoner kronor. Länsstyrelsen i Gävleborg bidrar med en miljon kronor, Sandvikens kommun och ideella krafter

Nationalparkens nya naturum ska rymmas i ett gammalt magasin vid

står för resten. Det är Länsstyrelsen i Gävleborg som ska ansvara för driften av naturum.

I planerna ingår även att en värd för naturum ska anställas. Under sommarperioden hålls naturum öppet på heltid. Vid lägsäsong kommer det att vara öppet under vissa tider för bokade grupper.

Barnfamiljer viktig målgrupp

Många svenska och utländska turister besöker redan idag Gysinge för natur- och fiskeupp-

Gratis båt på Nationalparkens dag 22 maj

Nationalparkens dag firas i Färnebofjärden i år lördagen den 22 maj. En av aktiviteterna är gratis båtturer från Tyttbo, där också Tyttbodagen pågår med en rad olika aktiviteter. Med på båten finns en guide som bland annat berättar om Natura 2000, vilket är årets tema för Nationalparkernas dag. Första båtturen utgår kl. 11.00 från Stadarna.

Även vid utsiktstornet i Skekarsbo kommer det att vara aktiviteter med en guide på plats. Möjlighet för korvgrillning finns hela dagen.

Nationalparkernas dag firas i ett 30-tal länder i Europa den 24 maj (eller helgen före eller efter). Den 24 maj 1909 inrättades nämligen de

FOTO: KIELL GUSTAVSSON

nio första nationalparkerna i Europa – samtliga i Sverige. Det var Sarek, Stora Sjöfallet, Pieljekaise, Hamra, Sänfjället, Abisko, Ångsö, Gotska Sandön och Garphyttan.

Färnebofjärdens nationalpark blev den 27:e nationalparken när den invigdes 1998.

porten mot parken

FOTO: LÄNSSTYRELSEN I GÄVLEBORG

Gysinge Bruk. Det blir porten till områdets besöksmål.

levelser. Nu får dessa en extra service. Barnfamiljer ses som en viktig målgrupp för naturum, men även den breda allmänheten.

Tips om utflyktsmål

I naturum ska det finnas information om traktens geologi, flora, fauna och kulturhistoria liksom tips om utflyktsmål och vandringsleder.

Satsningen ska förhoppningsvis bidra till ännu större intresse för Färnebofjärdens nationalpark.

Marita Gustavsson

Naturum är ett varumärke med kvalitetskrav

Naturum informerar om en tracts flora, fauna, geologi och kulturhistoria samt om natur- och miljövård. I verksamheten ingår utställningar, programaktiviteter och naturvägledning.

Namnet naturum

Namnet naturum kom till 1973. Det är en latinisering av det internationellt gångbara "natur" som för tankarna till natur och rumsbegrepp samtidigt som det associerar till museum och forum.

Naturvårdsverket startade naturumsverksamheten 1973 efter förebild från Visitors' centres i främst Nordamerika och Storbritannien. Naturum är ett inregistrerat varumärke som ägs av Naturvårdsverket. För att använda namnet naturum och logotypen fordras Naturvårdsverkets tillstånd varvid vissa kvalitetskrav ställs.

En port mot naturen

Naturum ska vara en port ut mot naturen. Målsättningen är att ge besökaren kunskap om och förståelse för naturen samt ge impulser till besökaren att själv intressera sig för och vistas i naturen.

Källa: www.naturvardsverket.se

Rapporter kan läsas på Internet

▼▲▼ Nu kan du läsa och ladda hem aktuell information om Färnebofjärdens nationalpark på Länsstyrelsen i Västmanlands hemsida (www.u.lst.se). Information om nationalparken finns också på www.farnebofjarden.se.

Länsstyrelsens rapporter läggs ut som pdf-filer i nummerordning på hemsidan. För att kunna läsa rapporterna måste du ha programmet Acrobat Reader. Det kan hämtas gratis på Adobes hemsida.

Rapporterna kan också beställas från Miljöenheten, Länsstyrelsen i Västmanland, 721 86 Västerås eller via Lena Ohlsson Center-skog, tel 021-19 51 55.

Rapporter som pdf

För Färnebofjärden finns i Länsstyrelsens rapportserie:

- Test av inventeringsmetodik för mossetallskog i Västmanlands län (2002:20).
- Inventering av grova ekar i Färnebofjärdens nationalpark (2002:10).
- Lavar i Färnebofjärdens nationalpark (2002:9).
- Skogshistorisk beskrivning av den västra delen av Färnebofjärdens nationalpark (2001:6).

Övriga rapporter

Förutom Länsstyrelsens rapportserie finns även:

- SGF, fiskelyftet: en fiskrapport om arterna i nationalparken.
- Rapporter om fiskgjusarna i parken.
- Inventering av svämskog i Färnebofjärden.

På gång är en fågelrapport från Färnebofjärden, en inventering av mossor och en vegetationskarta.

De här rapporterna finns inte som pdf-filer. Hör av dig till nationalparkens kontor så skickar vi dem på posten.

Uppdaterad skötselplan efter fem år

Fem år efter att Färnebofjärdens nationalpark invigdes är det dags för den första uppdateringen av parkens skötselplan. Att det görs är främst för att få ett kvitto på att skötselplan i huvudsak är bra och att inga stora missar gjordes när den antogs första gången. I fortsättningen ska planen ses över vart tionde år eller vid behov.

Seminarium om lövskogen

Som en start för uppdateringen av skötselplanen har Länsstyrelsen och Naturvårdsverket ordnat ett seminarium om nationalparkens löv-

skogar. Genom seminariet har också en grundlagts för den bevarandeplan för Natura 2000 som också ska upprättas senast 2005.

Seminariet blev ett tillfälle för olika parter att träffas, lära sig nya fakta och framföra olika åsikter. Seminariet varade i två dagar varav den ena var en fältdag.

Efter seminariet påbörjas nu arbetet med att revidera skötselplanen. En arbetsgrupp ska tillsättas och arbetet slutredovisas för Naturvårdsverket senast den 1 juli 2005.

Arbetsgruppens förslag till ny skötselplan ska därefter remissbehandlas innan den slutgiltigt fastställs.

FOTO: KIELL GUSTAVSSON

Det var kö för att komma upp i fågeltornet i Skekarsbo när tidningen Gröna Draken och Länsstyrelsen ordnade en guidad busstur till nationalparken.

Lyckad bussutflykt till nationalparken

▼▲▼ Ett 50-tal personer deltog i en guidad busstur till Färnebofjärden den 27 mars.

När bussen på små slingriga vägar hade letat sig fram till utsiktstornet i Skekarsbo sken solen upp. Och som på beställning visade en havsörn upp sig mot den blå himlen. Från tornet har besökaren en vidunderlig utsikt över den 10 000 ha stora nationalparken.

Efter besöket i tornet åkte bussen vidare mot forsarna i Sevedskvarn, där den medhavda matsäcken intogs.

Sen var det dags för en tre kilometer lång promenad upp till Gysinge. Promenadstigen passerar genom ett område med stora ekar och älvängar.

Gratis karta över Färnebofjärden

▼▲▼ Kartor över Färnebofjärdens nationalpark finns att hämta bland annat på Turistbyrån i Gysinge. De är gratis och går även att beställa från Länsstyrelsen i Västmanland, tel 021-19 50 00.

Gruppförsändelse till hushåll

AVSÄNDARE:
Länsstyrelsen
i Västmanlands län
721 86 Västerås

Fler havsörnar än tidigare

Projekt Havsörn är ett exempel på en lyckad naturvårdsinsats. Det skriver Inga-Britt Persson i årets "örnrapport".

Så har ännu en säsong med vinterutfodring av havsörn avslutats. Det har varit många upplevelserika stunder för oss; Inez Mauritzon, Annelore Simon och jag själv, Inga-Britt Persson. Vi har sammanlagt bevakat åteln vid 35 tillfällen, vilket motsvarar 19 hela dagar. Matningen började i november och varade i fyra månader. Totalt har två och ett halvt ton besiktat kött lagts ut.

Så till säsongens resultat. Vi har identifierat 28 olika havsörnar genom ringavläsningar vilket är fler än något tidigare år. De flesta av dessa var svenskfödda insjöfåglar, men vi har även sett fåglar från kusten och Lappland. Från Finland har vi haft besök av fåglar från Åland, Åbolands skärgård, Vasa och finska Lappland.

Matningen ger resultat

Den äldsta avlästa fågeln var en 14-årig hane. Havsörnen har en snittålder på 15 år, men den kan bli över 30 år gammal i frihet.

Vi har haft många besök av omärkta ungfåglar vilket inte är konstigt med tanke på att det finns ungefär 900 ungfåglar idag, och många av dem är inte ringmärkta. Totalt finns det idag cirka 1 500 havsörnar runt om i landet som kan

FOTO: ALF LINDERHEIM

Både havsörn och kungsörn har varit synliga vid örnmåtens platsen i Färnebofjärdens nationalpark.

jämföras med de 150 som fanns då havsörnen var starkt hotad av miljögifter. 1973 startade Svenska Naturskyddsföreningen projekt Havsörn, då man bland annat började med vinterutfodring av giftfri föda. Idag ser vi resultatet av detta lyckade projekt.

Även kungsörn har setts

Nästän varje gång vi suttit i gömslet har en eller två kungsörnar varit vid åteln, ingen var ringmärkt men minst fem olika individer har vi kunnat urskilja.

Andra arter som besökt åteln är korpar, kråkor, skator, duvhökar och en räv.

Inga-Britt Persson

Rekordmånga svar på tipsfrågor

135 svar inkom till tipstävlingen i Färnebofjärdens nyhetsbrev nr 2/03. Det är rekordmånga svar.

Här är de rätta svaren på tipsfrågorna:

1. Naturum ska vara klart 2005.

2. Chansen att se örn ökade i fågeltornet vid Skekarsbo.
3. Fågelskyddsområdes-skyltarna är gula.
4. Mattön har fått en ny slinga.
5. Ugglorna gillar sorkar.

Vinnarna, som har belönats med en almanacka med naturbilder är:

Ann-Mari Andersson, Österfärnebo
Margareta Andersson, Österfärnebo
Gerd Asker, By Kyrkby
Karl-Axel Axelsson, Sala
Anna-Lena Eriksson, Tämsjö
Lennart Eriksson, Tämsjö
Hans Johansson, Möklinta
Kristina Larsson, Tämsjö
Kerstin Rapp, Johanneshov
Lillemor Sjöberg, Tämsjö